

Iluminismul. Epoca Luminilor

NOI PRINCIPII ȘI VALORI ÎN SOCIETATE

PROF. DORU-NICOLAE GRĂDINARU

COLEGIUL NAȚIONAL „GRIGORE MOISIL”, BUCUREȘTI

Iluminismul

„Națiunea engleză este singura de pe pământ care a ajuns să regleze puterea regilor, împotrivindu-i-se și care a întemeiat, în sfârșit, o guvernare înțeleaptă, în care principele atotputernic să facă binele, este legat de mâini ca să nu facă rău, în care nobilii sunt mari fără, fără a fi obraznici și fără a avea vasali, și în care poporul participă la cârmuire fără dezordine. Camera Lorzilor și aceea a Comunelor sunt arbitrii națiunii, iar regele este supraarbitru. A fost greu să se statornicească libertatea în Anglia: idolul puterii despotice a fost într-o mare de sânge; însă englezi nu cred că au plătit prea scump legile lor bune.”

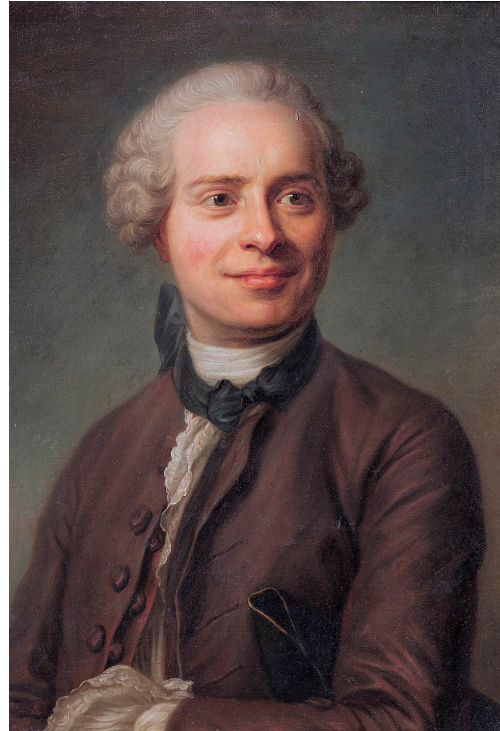
(Voltaire, *Scrisori filosofice*, 1734)

Caracteristici

Iluminismul a fost un curent filosofic și social-politic, ai cărui reprezentanți doreau:

- Drepturi egale și libertatea cetățenilor încă de la naștere;
- Luminarea oamenilor prin știință și cultură;
- Explicarea lumii cu ajutorul rațiunii;
- Toleranță religioasă.
- Iluminismul a apărut, în secolul al XVIII-lea, în Franța. Ideile iluministe au fost transmise prin cărți, broșuri, presă, saloane literare și în alte țări europene.

Encicploedia

- Interesul pentru cunoaștere a stimulat publicarea, cu începere din anul 1751, sub redacția lui Denis Diderot și a lui D'Alembert, a unei *Enciclopedii*, o uriașă operă colectivă, născută din efortul a peste 250 de autori.
- Lucrarea era scrisă în spirit iluminist și dorea să încorporeze și să difuzeze toate cunoștințele de bază omenirii și, conform lui Diderot, să schimbe modul de a gândi.
- Cuprinde 28 de volume cu 71.818 de articole și 3.129 de ilustrații.

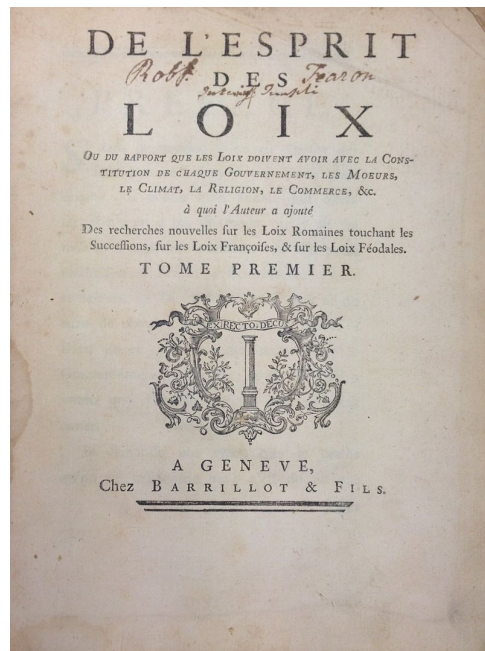

Din perspectivă politică:

În domeniul politic, filosofi secolului XVIII combat absolutismul monarhic și se arată mari admiratori ai Angliei, unde s-a putut ajunge, fără vărsare de sânge, la noi structuri politice, caracterizate prin cooperarea suveranului cu Parlamentul.

În Franța, filosofi timpului vor intra într-un lung război cu absolutismul.

Montesquieu a criticat vehement despotismul. În lucrarea **Despre spiritul legilor**, a susținut ideea separației puterilor în stat, după modelul monarhiei constituționale engleze.

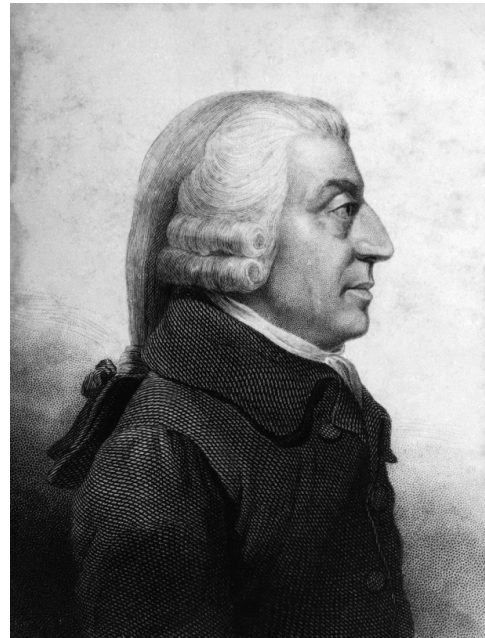

AN
INQUIRY
INTO THE
Nature and Causes
OF THE
WEALTH OF NATIONS.

By ADAM SMITH, LL.D. and F.R.S.
Formerly Professor of Moral Philosophy in the University of Glasgow.

IN TWO VOLUMES.
VOL. I.

LONDON:
PRINTED FOR W. STRAHAN; AND T. CADELL, IN THE STRAND,
MDCCXCVI.

Din perspectivă economică:

În domeniul economic, principalele idei noi vin de la fiziocrați, pentru care dezvoltarea agriculturii trebuie așezată la baza activităților economice. În același timp, alți economiști se arată interesați de activitățile industriale, de comerț, de perfecționarea rețelei rutiere.

Adam Smith se remarcă prin *Wealth of Nations*

Din perspectivă religioasă:

În domeniul religios, iluminiștii se plasează în poziții foarte diverse (unii dintre ei, precum Diderot, sunt atei), însă toți condamnă intoleranța.

Concluzia lucrării Scrisoare despre Toleranță este aceea că toleranța promovează ordinea civilă și armonia prin aceea că face ca termenii participării la o biserică să fie cât se poate de permisivi.

Reprezentanți

- **Charles de Secondat, *baron de Montesquieu***, s-a născut într-o familie de aristocrați francezi. În 1721, publică *Scrisorile persane*, un pamflet antimonarhic, sub forma unei sume de epistole în care doi persani privesc Franța din perspectiva altei civilizații. Cea mai importantă operă a sa rămâne *Despre spiritul legilor*. În această lucrare sunt prezentate elemente de economie politică, demografie, istoria comerțului, drept penal și internațional.
- **Jean-Jacques Rousseau** a scris lucrările *Discurs asupra inegalității despre oameni* și *Contractul Social*. El dorea ca oamenii să fie liberi și egali în drepturi încă de la naștere.

Despotismul Iluminat

Critica absolutismului l-a condus pe Voltaire la elaborarea teoriei „despotismului luminat”, înțeles ca o aplicare în politică a teoriilor filosofice despre organizarea statului.

Conversațiile despre libertate și egalitate cu regele Frederic al II-lea al Prusiei nu schimbau starea reală a multor state germane, unde dreptul de liberă exprimare era cu desăvârșire interzis.

Nu același lucru se poate spune despre Iosif al II-lea sau Ecaterina a II-a, monarhi luminați ai secolului al XVIII-lea, care au făcut reforme social-politice și culturale.